

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1893. Leto X.

Obseg: Kakšen bodi vzoren svinjak? — Razmere gorenjskih kmetov okolo l 1500 — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kakšen bodi vzoren svinjak.

(Ob enem odgovor na 142. vprašanje.)

Kot odgovor na to vprašanje podamo članek gosp. Lenarčiča, kojega smo uže enkrat pred leti objavili, ker smo mnenja, da ne bo škodilo, če ga ponovimo. Gospod Lenarčič je popisal svoj zares vzorni svinjak, ki je narejen iz najboljših tvarin, a po tem popisu dá se narediti vzoren svinjak tudi iz cenejših tvarin. Članek slove:

Kdor se je kdaj bolj do dobra zanimal za živinorejo ter se tudi bavil ž njo, pritrdil mi bode, da je glede pripravnih stavb živalskih prav obilo nedostatkov.

Res je sicer, da so gospodarske stavbe zelo drage, a denarja v sedanjem času kmetu navadno primanjkuje, zato pa tudi pri teh stavbah štedi, kolikor more. Vender ne smemo, če hočemo doseči smoter, niti preveč niti premalo štediti.

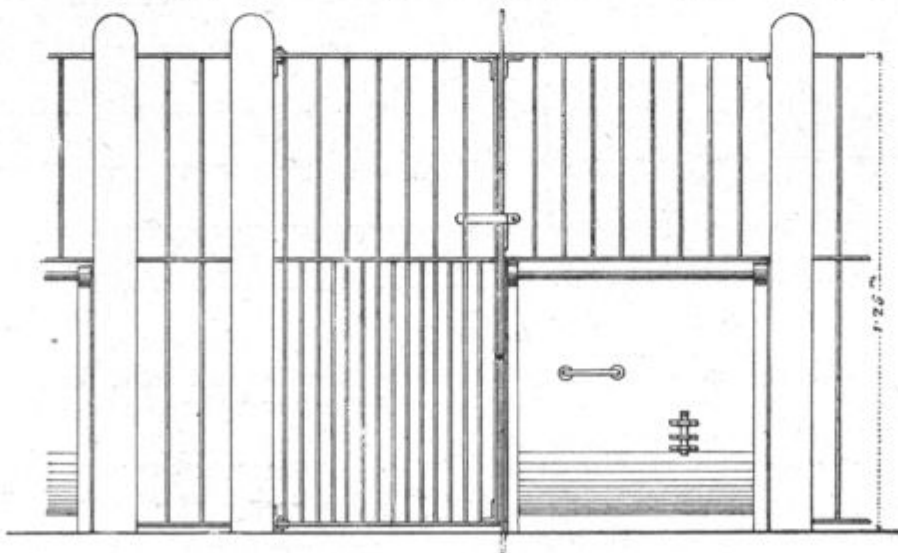
Ako si ogledamo razne svinjske hleve po kmetijah, opazimo takoj, da so gospodarji pri mnogih preveč šte-

dili, kajti uboge živali morajo živeti v vedni nesnagi in v okuženem zraku, manjka jim prepotrebne svetlobe in zraka. V drugem kraji opazimo zopet lahko, da gospodarju, kateri je dal staviti hlev, ni bilo žal vsakega krajcarja. Vidimo namreč premnogo zunanjih okraskov; ako si pa podrobno ogledamo hlev, pogrešamo praktične no-

tranje uredbe. Po leti, ko se živali izprehajajo po poleg ležečem gnojišči, godi se jim še dokaj dobro, — ali po zimi jim manjka svetlobe in dobrega zraka; kajti vsako razpoko, še bolj pa veliko luknjo nad koritno zatvornico so skrbno zamašili; gnoj pa le redko kedaj izkidavajo. Tako se gnoj razkraja ter napolnjuje z vsako vrstnimi plinovi in vlago hlevski zrak.

Lete razmere nahajajo se povsodi, tudi na svojem dvoru nisem mogel kaj bolj-

šega pokazati. Vzoren svinjski hlev pa mi je bil vedno pred očmi. Kjer sem obiskal kako gospodarstvo, ogledal sem si svinjake ter jih pazno premostrival glede njih praktičnosti. — Vpraševal sem se pogostoma: Kakšen pa bodi vzoren svinjak? Na to si odgovarjam tako le:

Podoba 37.

so stebri uže prej stalno postavljeni. Vsako površno delo pri železji bi napravilo pri stavljenji preobilo težav, in nikdar bi vrata dobro ne tekla.

Jaz bi mogel torej vsakteremu, kdor si misli kdaj napraviti kako tako stavbo, svetovati, naj si naroči železje iz zanesljive tovarne. Kot tako bi mogel priporočati tvrdko R. Ph. Waagner — Dunaj, katera je tudi meni prav dobro postregla po primerni ceni. One častite čitatelje, kateri si hočejo to stavbo ogledati, vabim najvljudneje, naj se potrudijo k meni, kjer mi bodo vsegdar dobro došli.

Razmere gorenjskih kmetov okolo leta 1500.

Po arhivnih virih spisal Anton Kaspert.

(Konec.)

Kakor laški in kranjski pastirji, prepirali so se zaradi planinskih pašnikov tudi kranjski pastirji raznih graščin, ne da bi jih bila pomirila dotična oblastva.

Studorovci, podložniki rádovljiške graščine, pritožili so se, da so Kreygovi kmetje in tlačanje prignali svojo živino na njih planino „Debeli Vrh“, katero so, kakor priča njih oskrbnik Kacijanar, uživali od nekdanj samí. Na to so postavili svoje kočje tik studorovskih in začeli njih živino poditi in podbezavati. Na povelje deželnega glavárja so imeli rádovljiški oskrbnik, Lovro Paradiž, plemiči Lambergar, Kacijanar in Steiner, nekateri meščanje, graščinski upravnik in studorovski župan komisijo. Ko si je župan Muselj s tremi meščani in zastopnikom srenje češnjiške ogledal preporni svet na Debelem Vrh, pogodili so se pismeno, da smejo Češnjičanje goniti svojo živino samó do studenca „Na Ravnem“ in da bode branjevina ob imenovanem studenci meja pašnikom. Oskrbnik Paradiž je ponujal Češnjičanom 32 mark šilingov, ako se odpovedó pašniku med studencema „Na Ravnem“ in „Močile“. Toda Češnjičanje se niso držali pismene pogodbe, ker se je sklenila vpričo samó jednega srenjskega zastopnika in brez potrditve bleške graščine; zató so gonili tudi potlej svojo živino na vojvodsko planino do studenca „Močile“ in postavljali svoje kočje tik studorovskih. „Sedaj pa sedaj“, pravijo Studorovci preprosto in odkritosrčno, „odganjali so nas Češničanje siloma in z orožjem z imenovanih krajev“.

Češničanje so svojim pašnim spolovnikom zategadelj provzročali silo, ker so poléti na suhotnih planinah pogrešali vode; to jih je primoralo, goniti živino na studorovsko stran Debelega Vrha do studenca „Močile“. Trdijo celó, da so jim celjski grofje dovolili doganjati dróbnico do imenovanega vira, samó to dolžnost so imeli, dati cerkvi vsako leto hleb sira, vreden 30 do 35 šilingov. Vender so si ta dopust ukoriščali Studorovcem na škodo, ker so hoteli imeti tudi del planine med „Na Ravnem“ in „Močile“, ne samó nekaj dnij, ampak ves pašni čas. Zató niso hoteli vzprejeti ponudbene odškodnine (32 šil.), dasiravno se je ta malone popolnoma ujemala z vrednostjo sira; zakaj posest in poraba obeh studencev jim je bila dražja od davka, katerega so dajali cerkvi.

Da bi ohranila red in varnost posestva, skrbeti bi bilo bleški gospóski za to, da se poravnajo pravdalci ali da se vsaj zavežejo, držati se pogodbe, katero je sklenila komisija. Ukrenila ni niti tega, niti ónega. Hartmann pl. Kreyg se je pritoževalcem celó porogal, rekoč: „Kar se tiče Češnjičanov, zadoščalo bode tudi nadalje, da je bila komisija na lici mesta ter si ogledala preporni svet in da je upravnik spisal pogodbo“.

Vrhu tega imamo še več slučajev nedostatne uprave in nemarnega pravosodja. Srenje in zasebniki so prosili graščino pravice, varstva in obrane, toda brez uspeha. Zabrezničanje so zaman prosili pomoči proti Žeravničanom, ki so jim motili posest drvišča in gonili svojo živino na njih planine; srenje Podhom, Spodnje Gorje, Višelnica in Laze so tožile, da rabijo Kreygovi podložniki njih planine in, kakor pravijo samí, na povelje graščakovo; kovači jeseniški so se hudovali, da jim delajo Blejci in rovtarji Gorenje Bele škodo na travnikih in občinskem pašniku, takisto rovtarji Sv. Jovana v Bohinji Studorovcem. Župan zagoriški, Kristijan Muselj, tožil je, da so mu ujedli graščinski psi sedem glav dróbnice, ne da bi ga bila graščina odškodila, župan podhomski, da mu je skriven nasprotnik zažgal v Lazah gospodarsko poslopje in da nihče ne zasleduje zločinca. Matevž, tlačán rádovljiški, prosil je, naj se mu povrne krčevina, iz katere ga je izgnal Hartmann pl. Kreyg baje zató, ker ni hotel plačevati desetine graščini bleški, ampak po stari navadi občini rádovljiški. Drug tlačán, Florijan, prosil je, naj se kaznuje njega nasprotnik, ki ga je težko poškoval na telesi.

Na pritožbe, da se je motila posest, odgovarja Hartmann pl. Kreyg navadno, da je odredil návod, h kateremu pa niso prišli tožniki. Toda ni misliti, da so vselej izostali prav tisti, katerim se je godila krivica. Verjetneje je, da je graščák molcé dopuščal svojim podložnikom kratiti pravice njihovim sosedov, kakor je sam sezal v pravice sosedne graščine. Dokaz temu so napomenjene motitve in ponovljena zagotovila kmetov. Kreyg sam ali Kreygov opravnik jim je to ukazal. Sevéda gospóda ni pomislila, da kmet, ki se je odvadil redu, ne spoštuje tuje posesti in da bode prej ali slej prav takó nespodobno ravnal s posestjo graščakovo.

Da je bilo takrat nujno potrebno popraviti pravosodje, kaže suplikacija, katero so predložili Blejci brikenskem škofu l. 1515. Iz odgovora graščinskega imetnika vidimo, da se je ječil nekov obdolženec 23 let v grajski ječi bleški, ne da bi se mu dokazala krivda pred sodnikom. Šele potem, ko porok jetnikov, kmet Vrban Pretnar, že ni hotel plačevati troškov za hrano, dejal je Jurij pl. Puchemski, da ga ne bode več ječil. Kakor torej kaže ta slučaj, izvrševala je graščina sodno oblast takó, da se je ujemala s koristjo sodnikovo, ne pa s pojmom pravice.

Vse te navedene razmere kaže, da so ob obratu XV. veka nastale vzpričo zvišanih davščin, težje tlake in drugih novih terjatev in nedostatnega pravosodja v vseh strokah fevdne podložnosti zmede med kmeti in graščaki. Toda moti se, kdor méni, da so kmetje samó zaradi zvišanih davkov prijeli za orožje. Razven previsoke mrtvaščine niso niti zvišani davki (prenaklade, prijemščine, stavbnine, globe) niti težja tlaka, niti omejitve ribstva, drvaščine, lovstva in užitne pravice do planinskih pašnikov toli tlačile kmeta, da bi pogubile njega blaginjo. Bohinjski Češničanje so celó izrekli, da bodo radovoljno dajali óno izredno naklado, katero je dal cesar Maks od kranjskih stanov pobirati za vojsko, kadar bi jo zahteval od njih naravnost. Kmete je sósebnost vznemirjalo to, da so graščaki samovoljno izpreminjali določila graščinskih urbarjev. Vlastelini in imetniki graščin so iz dobičkarstva prestopali merila, zaznamenovana v urbarjih ter uvajali nove davščine in nenavadno tlako. Ker so pri tem prezirali določila urbarska in brez višjega pooblastila izpreminjali službene davčne dolžnosti, bila je podoba, da hočejo kmetom izmekniti pravna tlà, na katerih je stalo njih podložstvo. Ako bi si dali izmekniti ta tlà, izročili

bi se vsakemu samosilstvu graščakov. Kmetom se je dozdevalo, da se namerjajo graščaki, ki so samovoljno izpreminjali urbarje, na njih škodo obogatiti kolikor mogoče in jim nadalje popolnoma izmekniti pravna tla, na katera so se iz težkega povzdignili njih predniki. In res, graščaki so zahtevali takó visoke mrtváščine, izvrševali kupno pravico toli krivično in nakladali tolikanj obtežno (prekoredno) tlako in vrhu tega takó nemarno skrbeli za njih varstvo, da je jelo kmetov v resnici skrbeti, ali jih ne utegnejo graščaki napósled spraviti v tisto brezpravno razmerje, v katerem so bili njih predniki v prvih časih nemškega nasilstva. Zató so prosili v vseh suplikacijah, naj ostane pri „starem urbarji, pri stari pravdi“. „Daj nam“, prosili so Blejci svojega škofa, „to, kar nam gré po pravici, pošlji nam stari urbar, in mi bodemo vaši milosti pokorni vsak čas in dajali, kar je po urbarji prav in zakonito“. Jednako so se izrekli Bohinjci, da bodo pokorni cesarskemu Veličanstvu in izpolnjevali dolžnosti, katere jim je nekdanj naložil cesar Friderik slavnega spomina. Te prošnje tudi kažó, zakaj so si izvolili klic „stara pravda“ za géslo v bóji.

Predno so se postavili z orožjem v bran, poskusili so še jedenkrat s prošnjo ustaviti graščinska novotarstva. Rádovljčanje in podložniki Polhovega Gradca so se obrnili naravnost do deželnega kneza, Blejci in Bohinjci pa do briksenskega škofa in do cesarja. Škof je v odloku ukrenil; naj v petek po nedelji „Cantate“ (leta 1515.) predlože svoje pritožbe proti graščinskemu imetniku njemu osebno ali po škofijskem svetovalci. Nató so Blejci izvolili nekaj odličnih poštenjakov in jim izročili zastopstvo. V pismu, v katerem to naznanjajo škofu, prosijo ga, naj izvoljencem popolnoma zaupa, naj ne méní, da imajo samó nekateri vzrok do pritožbe, ampak, kar bodo poročali njih poverjeniki, za tem težé, tega želé, to hočejo vsi ubogi občánje in podložniki bleške graščine. Dalje prosijo, naj škof ukrene, da bi jih Pucheimov oskrbnik, zató, ker prosijo pravice, „ne vtikal v luknjo in deval v klado“. „Sósebno pa se pritožujemo: ako kdo umrje, bodisi gospodar, bodisi gospodinja, osvoji si oskrbnik očinstvo in materinstvo, izžene ali razseli uboge sirotice in vzame njih imenje“.

Na te pritožbe je odgovoril graščinski imetnik, Jurij pl. Pucheim, da on sam ni obteževal kmetov niti z novo tlako, niti z novimi davki. „Kakor se mi je izročilo od prednikov, takó je ostalo“, ali: „Kakor se je ravnalo, prav takó se še ravna“, bile so njegove besede. On govori toliko prav, kolikor sta že uvedla njega prednika, Jurij in Hartmann pl. Kreyg novih davkov in naklád. Kadar pa se ni mogel izgovarjati na imenovana Kreyga, pozival se je na gospodstvo, po katerem je dol in plan, stan in zemlja krčevina in planina, iz kratka, ves kranjski svet, z vsemi ondu bivajočimi sužniki in sužnicami last gospodov in ne — kmetov in da se tem podari milost le takrat, kadar je prosijo „prav lepo in pridno.“ Kaj jim je škof odgovoril, ni móči zvedeti iz bleških listin, toda po nastopnih dogodkih ni dvojiti, da je zavrgel njih pritožbo v glavnih stvaréh. Prav takó je bilo njih sosedom in zaveznikom v Rádovljici in Polhovem Gradcu, s katerimi so se cesarski poslanci že prej poganjali v Kranji. Toda glas, v katerem se je zagovarjal Jurij pl. Pucheim in utrjal gospodsko pravico, dal je kmetom vedeti, da jih hoče gledé na imenje in življenje spraviti pod samosilstvo graščinsko in ukleniti v težki jarem prvotne sužnosti nemške. Da se te ubranijo, zgrabili so za orožje.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 142. Kako je narediti vzoren svinjak? (G. L. v Z.)

Odgovor: Na to vprašanje odgovorimo Vam obširno v pričujoči številki s posebnim člankom.

Vprašanje 143. Katero sredstvo je proti trtni bolezni „Blak-Rot“ (črna-rja)? (A. P. v R. na Primorskem.)

Odgovor: Uže lansko leto smo pisali v 11. številki „Kmetovalca“ o črni rji ter smo glede zatiranja rekli nastopno: Po uspehih dosedanjih poskušanj, katere so delali na Francoskem in v Ameriki, sodimo, da je Blak-Rot enako zatirati, kakor strupeno roso (perenospora viticola), to je s tem, da škropimo trte z zmesjo bakrenega vitrijola in apna. Vender pa se zdi, da si je le tedaj obetati kaj uspeha, kedar obsega zmes 4 do 5 kilogramov bakrenega vitrijola na 100 litrov apnene vode in če se trte ob začetku rašče in pozneje še večkrat poškropé. Tam, koder je bolezen močno nastopila, naj se trte celo vsakih 14 dni poškropé. Priporočamo Vam tako poskušati, vender Vam povemo, da je profesor Rathay, katerega je c. kr. kmetijsko ministerstvo poslalo na Francosko proučevati to bolezen, poročal, da ni videti nobenih uspehov škropljenja trt z modro galico, četudi so dali na 100 litrov vode celo 6 klgr. galice.

Vprašanje 144. Ali je piškavo, odpadlo, nezrelo in gn'lo sadje tudi dobro za napravljanje sadnega kisa? Kako prešati gn'lo sadje, ker izleze vse skozi luknjice stiskalnične? (M. L. v N. v.)

Odgovor: Vse to sadje je dobro za napravljanje kisa. Sadja za kis Vam pa sploh ni treba stiskati, ravnaite tako, kakor je popisano na strani 56. letošnjega „Vrtnarja“ ali pa na strani 87. v „Vrtnarji“ iz l. 1891.

Vprašanje 145. Rad bi spremenil slabo rastoč gozd v travnik, pa pravijo da to ni dovoljeno. Ali je to res? Če je res, kje naj prosim za dovoljenje? (M. L. v N. v.)

Odgovor: Ako je dotična parcela v katastru zapisana kot gozd, potem jo smete posekati le tedaj, če jo zopet pogozdite. Da izpremenite gozd v travnik, more Vam to dovoliti le c. kr. okrajno glavarstvo. Sicer pa ne bodele naredili nikdar kaj vrednega travnika tam, koder noče rasti niti gozd.

Vprašanje 146. Kupil sem več vinske posode, ki pa diši po plesnobi in, kar je nove, po lesu. Kako naredim to posodo dobro za hranjenje vina? (W. v Z.)

Odgovor: Novi sodi in tudi drugi se najbolje osnažijo s parom. Ker je pa to mogoče le tam, koder imajo parni kotel, zato o tem ne bomo pisali podrobno. Nove in po plesnobi dišeče sode popravljati z apnom je slabo in se ne priporoča. Najbolje je snažiti z žvepleno kislino. Sod se napolni z vodo, in sicer najbolje z deževnico, ter se doda na vsak hektoliter 100 gramov žveplene kisline. Ta voda naj stoji v sodu prilično en teden, potem se izlije ter sod večkrat izplakne s čisto vodo. — Po plesnobi dišeči sodi se najprvo prav dobro izperejo z mizlo vodo; če je mogoče vanje priti, naj se osnažijo s ščetjo, drugače se pa denejo v sod verige, ki tudi obdrgnejo stene. Tako izprani sod naj se pusti kake tri dni sušiti v senci, potem pa se opere z žveplenokislino vodo, kakor je gori povedano. V dobro izpran sod morete potem za preskušnjo naliti vode ter jo čez 5 ali 6 dni pokusiti. Če voda nima plesnivega okusa, je dobro, drugače pa morate vse to ponoviti in sicer tolikokrat, da plesnoba popolnoma izgine.

Gospodarske novice.

* † **Gospod Jurij Škofic**, posestnik v Št. Vidu pri Lukovici ter dolgoleten član naše družbe, je umrl 6. t. m. Blag mu spomin!

* **Konjerejski odsek** c. kr. kmetijske družbe kranjske je imel 2. t. m. sejo pod predsedstvom načelnika g. Povšeta in ob navzočnosti odborovih članov gg. pl. Beutlerja, Gamsa, Lenarčiča in Pirca. — Odsek je vzel na znanje izločitev žrebcev ter premeščenje primorskih žrebcev na Kranjsko, ukrenil je prositi, da se vrši 11. septembra nakupovanje konj za c. in kr. vojno ter je določil člane za presojevalni odbor pri letošnjih konjskih premovaljih. — Dalje je odsek sestavil program za letošnjo dirko konj v Št. Jarneji ter za deželno premovalje konj v Bohinjski Bistrici. — Glede nakupa in oddaje plemenih žrebic težkega plemena se je ukrenilo vse potrebno.

* **Važno za posestnike, ki so v bližini cesarskih gozdov.** C. kr. kmetijsko ministerstvo je nekaterim vodstvom c. kr. gozdov in domén — med temi tudi goriškemu, kamor spadajo kranjski cesarski gozdi — dalo pravico, da smejo pošod tam, koder je pomanjkanje krme, letos izjemno dovoliti nabiranje gozdnega sena in listja za krmljenje, in sicer proti mali najemščini. Prošnje mora županstvo uložiti v imenu cele občine in se je pri nabiranju krme strogo držati določil, katere postavijo dotične gozdne oblasti.

* **Konjerejce cele dežele** posebno opozarjamo na uradne razglase v pričujoči številki in sicer na dirko in nakupovanje konj za c. in kr. vojno dné 11. septembra v Št. Jarneji in na nakupovanje težkih plemenih žrebic na Gorenjskem.

* **Zaradi pomanjkanja prostora** morali smo konec poročila o občnem zboru in odgovore na nekatera vprašanja odložiti za prihodnjo številko.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas gorenjskim konjerejcem.

Uvidevši veliko napako, da gredo najboljša žrebata težkega plemena iz dežele in da po nekaterih krajih vzlic dobrim žrebcom ne more reja težkih konj tako napredovati, kakor bi lahko, ker je premalo dobrih žrebetnih kobil, ukrenil je podpisani odsek reja težkih konj na Gorenjskem s tem pospešiti, da bode nakupil vsako leto nekaj najlepših odstavljenih žrebic ter jih potem po znižani ceni oddal konjerejcem.

Da more odsek to letos uže drugič izvršiti, zahvaliti se ima slavnemu deželnemu odboru in slavni kranjski hranilnici, katera sta mu na njegovo prošnjo v ta namen dovolila znatno vsoto 1400 gld.

Vsled tega sedaj podpisani odsek razglasuje:

1.) Konjerejci, kateri imajo na prodaj lepe odstavljenе žrebice težkega plemena, izvirajoče iz lepих težkih kobil in od cesarskih pingavskih ali valonskih žrebcev, pripeljejo naj jih na ogled pred komisijo, ki bo premovala konje 2. septembra v Bohinjski Bistrici, 4. septembra v Lescah, 5. septembra v Kranji, 6. septembra v Kamniku in 9. septembra na Vrhniki. Ta komisija je pooblaščena žrebice nakupiti. — Tisti, ki ne morejo priti k tem premovaljem, ponudijo naj svoje žrebice pismeno najkasneje do 15. septembra t. l. podpisanemu odseku. V ponudbi je popisati žrebico in njeno mater ter imenovati žrebca, od katerega mladič izvira, in pa ceno ponujene žrebice.

2.) 9. oktobra prodal bode odsek nakupljene žrebice na dražbi v Ljubljani v družbeni podkovski šoli in sicer s klicno ceno, ki bode polovica nakupne. Kupec se bo moral zavezati žrebico do prvega žrebata obdržati za pleme, razen če bi se pokazalo, da je jalovka.

Ta razglas velja za gorenjske kraje, koder so nastavljeni težki cesarski žrebci t. j. za politične okraje Radovljico, Kranj, Kamnik in deloma za Ljubljansko okolico in sicer z opomnjo, da se konjerejci radovljiškega okraja dražbe ne morejo udeležiti.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 1. avgusta 1893.

Prodaja plemenih žrebic.

Z ozirom na gorenji razglas javi podpisani odsek da bode

9. oktobra t. l. dopoldne ob 9. uri prodajal plemene žrebice težkega plemena potom dražbe v Ljubljani v družbeni podkovski šoli.

Klicna cena bo polovica nakupne cene. Kupec se bo moral zavezati žrebico obdržati za pleme do prvega žrebata, razen če bi se pokazalo, da je jalovka. Žrebice se bodo oddajale le konjerejcem kranjskega, kamniškega in ljubljanskega okoliškega okraja.

Da bode podpisani odsek vedel kupiti zadostno število žrebic, prosi vse one, ki se mislijo udeležiti te dražbe, da pismeno prijavijo to podpisanemu odseku vsaj **do 15. septembra t. l.**

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 1. avgusta 1893.

Nakupovanje konj za c. in kr. vojno!

Vsled prizadevanja samostalnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske je c. in kr. vojno ministerstvo odredilo z odlokom z dné 6. avgusta t. l., št. 1916/3, da bode uradovala asentna komisija za remonte ter kupovala konje za c. in kr. vojno dné

11. septembra dopoldne ob 9. uri v Št. Jarneji.

Podpisani odsek pozivlje vse kranjske, zlasti pa dolenske konjerejce, naj pripeljejo pred imenovano komisijo tiste svoje konje ki so na prodaj ter sposobni za vojno.

Konjerejci! Podpisani odsek so je trudil, da je dosegel ta velevažni čin visokega c. in kr. vojnega ministerstva, ki naj naredi našo konjerejo dobičkonosnejšo, a sedaj je pa na Vas ležeče, da pripeljete pred asentno komisijo obilo sposobnih konj, vsled česar se bode **potem** vršilo to nakupovanje redno in vsako leto ter bode potem mogoče konjerejcem svoje konje bolje in laže prodajati. Pripeljite pa svoje konje skrbno osnažene, pravilno podkovane, z ostrizenimi bielji, z lepo uravnano grivo in ravno takim, repom. Vadite zadnje dni svoje konje tudi v prepeljavanji, da se lepi in gosposki pokažejo.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dné 15. avgusta 1893.

Posnetek iz določil konjarstva c. kr. vojne:

Asentna komisija sme kupiti le tiste konje, od katerih je pričakovati, da bodo dosegli **vso** sposobnost za službo v vojski, zato se je ozirati **le** na tiste konje, ki se prave rasti, v katerih teče „prava kri“ in ki so prav vzrejeni; to velja posebno za konje za ježo.

Kupljeni konj mora biti brezdvomno uže štiri leta star, a ne starši nego sedem let.

Za sposobnega konja za kavalerijo in za konja za ježo pri artileriji se plača 250 gld., za vožnjo pri artileriji sposobnega konja pa 350 gld.

Razglas

o deželnih konjerejskih darilih za kobile z žrebeti, ki se bodo delila v Bohinjski Bistrici za občini Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

Na predlog podpisanega odseka je dovolil visoki deželni odbor denarno podporo, s katero priredi

v soboto 2. septembra t. l. dopoldne ob 11. uri v Bohinjski Bistrici premovalje težkih kobil z žrebeti za vse vasi v Bohinji.

Za premovanje veljajo sledeča določila:

- 1.) Premovanje izvrši konjerejski odsek po pravilniku, ki je veljaven ob delitvi državnih daril.
- 2.) Pravico do daril v Bohinjski Bistrici imajo le konjereji iz občin Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.
- 3.) Obdarovanci imajo sicer pravico udeležiti se s svojimi žrebečimi kobilami premovanja v Lescah 4. septembra, a v tem slučaju morajo deželno darilo vrniti.
- 4.) Za darila se smejo poganjati le kobile z žrebeti, katere so uže štiri leta stare ter so zdrave in dobro rejene, imajo svojstva dobrih plemenskih kobil in vodijo s seboj lepa žrebeta, ki še se-sajo ali so že odstavljeni.
- 5.) Darilo se bode priznalo kobilam samo tedaj, ako žrebe izvira od državnega ali dopuščena zasebnega žrebca in je to dokazano z zakonitim spuščalnim listom.
- 6.) Za take kobile se bode razdelilo deset daril i. s.: eno za 30 gld., eno za 20 gld., štiri po 15 gld., in štiri po 10 gld.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 1. avgusta 1893.

Franc Povše s. r.

Program V. konjske dirke v trab 1893. l.,
katero priredi konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske
v ponedeljek 11. septembra t. l.
v Šent Jarneji na Dolenskem

in sicer v prvih dveh oddelkih samo za kmetske posestnike, t. j. take, ki svoja zemljišča svojeručno obdelujejo, v drugih oddelkih za vse brez izjeme.

Dirka bode dne 11. septembra (v dan premovanja konj) popoldne ob 2. uri v Šent Jarneji, in sicer na novo prirejenem dirkališču.

I. Dirka tri- in štiri letnih kranjskih žrebcev in kobil.

Daljava 1600 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalac, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v štirih minutah na cilj.

Prvo (državno) darilo	200 kron.
Drugo (državno) „	100 „
Tretje (deželno) „	50 „

II. Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalac, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo (državno) darilo	100 kron.
Drugo (deželno) „	50 „
Tretje (deželno) „	25 „

III. Dirka za konje brez razločka star. sti in spola, tudi za valahe. ki so najmanj pol leta lastnina enega in istega kranjskega posestnika.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalac, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo (deželno) darilo	100 kron.
Drugo (deželno) „	50 „
Tretje (deželno) „	25 „
Četrto (deželno) „	25 „

IV. Gosposka dirka s parom konj brez razločka spola in starosti konj.

Daljava 2400 metrov. Dirka se vrši le tedaj, če se zglase trije tekmovalci.

Častno darilo konjerejskega odseka: Srebrna namizna oprava. vredna 100 kron.

Udeležitev pri dirki je zglati pismeno ali pa na dan dirke tudi ustno, najpozneje do 12. ure popoldne, občinskemu uradu v Št. Jarneji.

Za udeležitev v I., II. in v III. oddelku plačati je pri zglatitvi 1 gld., v IV. oddelku 2 gld. vstopnine.

Pri dirki veljavne določbe.

- 1.) Razsojevalci so odborniki podpisanega odseka in za to odbrani veščaki.
- 2.) O vseh preprih razsojujejo z večino glasov razsojevalci.
- 3.) K I. in II. dirki so pripuščeni na Kranjskem rojeni konji od tretjega leta naprej. To je dokazati z listom, katerega je dobila konjeva mati pri oplemanitvi.

Za državna darila morejo tekmovati le konji ki so dobili v l. 1891. do 1893. kako premijo, zato so pa pozvani posestniki še ne premovanih konj, koji se mislijo dirke udeležiti, da pripeljejo svoje konje 11. septembra popoldne ob 9. uri k premovanju v Šent Jarneji. Dajala se bodo odsekova darila in to tudi žrebce.

K dirki so pripuščeni le tisti konji, ki so najmanj pol leta — od dneva dirke nazaj šteto — nepretrgano v lasti enega in istega kranjskega posestnika. To je dokazati z županskim potrdilom.

4.) Kdor se ni zglatil o pravem času, ne sme priti s svojim konjem na dirkališče.

5.) Ako se zglatijo k vsaki dirki manj nego trije tekmovalci, onda veljajo gorenji predpisi in pa določila podpisanega odseka.

6.) Za konje, ki so nad 9 let stari, ni treba povedati starosti.

7.) Dovoljeno je kaki navzočni osebi precej dokazati, da kak konj nima pravice po gorenjih določenih dirkati v kateri dirki.

8.) Voz je vsakeršen dovoljen in za l. 1893. tudi bič.

9.) Tekmovalci morajo biti na dirkališču pol ure pred začetkom dirke. Tu je voznike naznaniti, in tu se pregledajo konji. Kdor pride prepozno, ne sme tekmovati.

10.) Razvrstitev dirkalcev določi žreb.

11.) Dovoljeno je vozniku, da mu kdo pomaga pred dirko držati konja, in sicer pri glavi.

12.) Tekmovalci, ki vsem določilom odsekovim nočejo ustreči, izključijo se od dirke.

13.) Konja, ki med vožnjo prične iti v galop, pognati je precej v trab. Ako konj prestopi prostor med dvema zastavama (25 met.) v galop, ali če pride v galopu na konec, izgubi pravico do darila.

14.) Ugovore zaradi nepravilne vožnje je precej naznaniti razsojevalnemu odboru.

15.) Konji, ki so dobili v tem letu uže kako darilo na katerikoli dirki, ne morejo tekmovati za gorenja darila.

V Ljubljani, 1. avgusta 1893.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Franc Povše,
predsednik.

Listnica uredništva.

A. D. v Z. Da se izceja iz obrezanih kostanjevih vej toliko soka, bo hrčkone vzrok prepozna rezatev in pa mokra ter težka zemlja, ki ne ugaja kostanjevemu drevju. Skusite rane zamazati s cepilno smolo. Če ni posebnega vzroka, nehale bodo prihodnje leto rane same od sebe solziti.

T. v M. v. Imamo toliko vrst kos, kolikor je tovarn, a mnogo tovarn izdeluje vrhu tega po več vrst. Katera tovarna dela najboljša, tega mi ne moremo kar naravnost povedati. O kosah, katere izdeluje tvrdka Kaj. Ahačičeva vdova dobivamo najboljša poročila.